

Bouwhistorisch waardestellend onderzoek

618DT- herbestemming Gemeenteweg 308

Onderdeel: Onderzoek monumentale waarden Gemeenteweg 308

Opdrachtgever:

Ontwerp:

Atelier Jan
Bouwkundig ontwerp- en tekenbureau

Adviseur:

Datum:

02-11-2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Projectgegevens	4
Situatietekening:	4
Onderzoeksubject:	4
Status.....	4
Gemeente.....	4
Hoofdstuk 1 Inleiding	9
2. Samenvatting.....	10
2.1. Bouw- en ontwikkelingsgeschiedenis.....	10
2.2. (Cultuur) Historische waarden	10
3. Historische context.....	12
3.1 Boerderijtypen algemeen	12
3.2 Boerderijen in Staphorst	13
3.3 De boerderij.....	14
3.3.1 Achtergrond – historie object – bouwfase 1	14
3.3.2 Bouwfase 2	15
3.3.3 Bouwfase 3	16
Hoofdstuk 4 Beschrijving van het pand en bouwsporen	20
4.1. Situering:	20
4.2. Hoofdvorm en constructie	22
4.2.1. Hoofdvorm	22
4.2.2. Constructie	22
4.3 Interieur.....	30
4.3.1. Indeling en structuren	30
4.3.2. Bouwfasen interieur	32
4.3.3. Interieur – beschrijving historische onderdelen	33
4.3.4. Exterieur – beschrijving historische onderdelen:.....	38

Hoofdstuk 5	Waardebepaling	47
Hoofdstuk 6	Bronnen en Literatuur	51

Projectgegevens

Situatietekening:

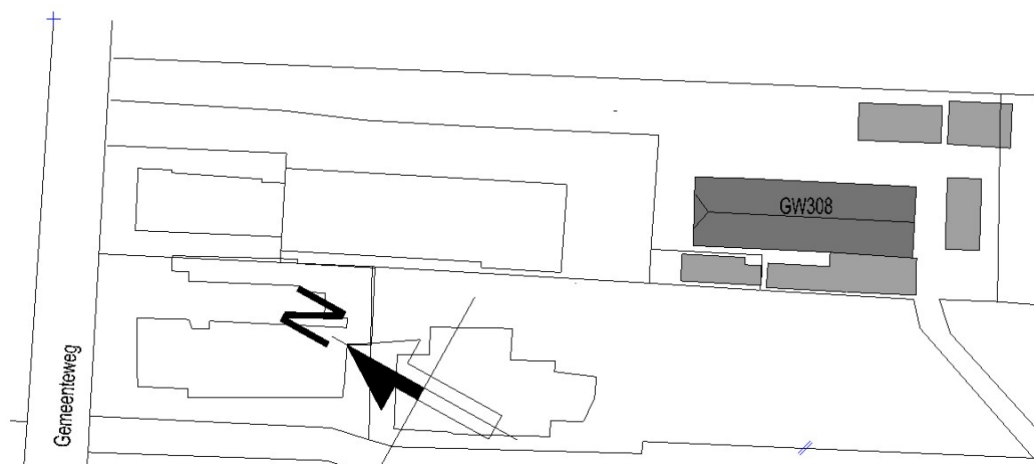

Fig.1 situatie GW308

Onderzoeksobject:

Staphorster boerderij
Gemeenteweg 308
7951 PE STAPHORST

Status

Beschermd rijksmonument; nr. 34272
Datum inschrijving: 27 maart 1973

Boerderij – beschermd; rijks
Pensionariswoning – beschermd; gemeentelijk; buiten bestek van dit onderzoek
Opstallen – niet beschermd.

Gemeente

Gemeente Staphorst

Impressie exterieur:

Fig. 2; voorgevel/ zijgevel

Fig. 3; achtergevel

Fig. 4; zijwand woonkamer oost

Fig. 5; Achterwand woonkamer

Fig. 6; overzicht hal; vroegere deel

Fig. 7; Interieur stal: historische gebinten i.c.m. moderne stal met staalconstructie

1. Inleiding

[REDACTED] willen hun monumentale boerderij herbestemmen tot woonruimte voor drie woningen. Vanaf 2021 is onderzoek gedaan naar de herbestemming van o.a. deze boerderij (in combinatie met de herbestemming van meerdere boerderijen). Na een lang traject heeft de gemeente in juli 2023 principe goedkeuring gegeven voor de herbestemming. Voor het vervolgtraject wordt nu een historisch onderzoek opgesteld met een waardestelling voor deze Staphorster boerderij, gelegen aan de Gemeenteweg 308.

Voor dit onderzoek zijn er op verschillende momenten opnames gedaan, waarbij zowel het exterieur als het interieur zijn opgenomen.

Dit rapport begint met een samenvatting van de bouwgeschiedenis en de historische waarden. Hierna volgt in hoofdstuk 3 de historische context aan de hand van de relevante bronnen en archiefmateriaal. Tevens wordt dan kort ingegaan op de gebouw typologie. Vervolgens wordt de boerderij beschreven in H. 4 Tot slot volgt in H.5 de waardebeoordeling.

Aan de hand van dit rapport ontstaat zo een goed beeld van de bouw en ontwikkelingsgeschiedenis. Daarbij biedt de opgenomen waardebeoordeling goede handvatten voor eventueel toekomstige ontwikkelingen.

2. Samenvatting

2.1. *Bouw- en ontwikkelingsgeschiedenis*

Van deze hallehuisboerderij dateren in de huidige opzet de oudste delen van 1908 toen de boerderij gebouwd werd in het oostelijk deel van de Bullingerslag te Staphorst. Het betreft dan uitsluitend het metselwerk van de voorgevel, de oostelijke zijwand van de woonkamer en de overgebleven delen van de kelder, de middenmuur en het gebintstel. De huidige verschijningsvorm onstond veel later. De laatste verlenging van de boerderij was in 1990, waarbij ook een mestkelder gebouwd is. Maar ook de verwijdering van de voordeur, de baanderdeur en de kleine ramen op de verdieping in de voorgevel heeft plaatsgevonden na 1980. De pensionariswoning is in 1955 gebouwd. De zijgevels zijn deels al eerder vervangen, maar een groot deel en de achtergevel zijn van 1990.

De opzet die hierbij ontstond is een voorbeeld van toenemend agrarisch gebruik en de boerderij werd in de lengte uitgebreid. Ook in het voorhuis zijn diverse verbouwingen geweest, waarbij de oorspronkelijke 'middenmuur' verdwenen is en de oorspronkelijke structuur van de voorhuis- deel -achterhuis, keuken - opkamer en slaapkamers in redelijke mate verstoord. Feitelijk is alleen het woonvertrek in oude staat., m.u.v. de achterwand. Wel is zeer globaal de oorspronkelijke structuur van het voorhuis af te lezen. Duidelijk is dat het exterieur van de boerderij goed onderhouden is op een duurzame manier. Dat is te zien aan het gebruik van veel nieuwe bakstenen, metalen deuren, goed schilderwerk etc.

2.2. *(Cultuur) Historische waarden*

De belangrijkste (materiele) historische waarden zijn gelegen in de hoofdvorm van de boerderij, de vrij gesloten kap, het woonvertrek met de tegelwanden, het metselwerk van de voorgevel en de gebintconstructie. Wel is de oorspronkelijke hoofdvorm deels aangetast (verwijderen baanderdeur, voordeur, kleine ramen) en is de gebintconstructie niet ongewijzigd. Hier wordt zichtbaar wat het effect van diverse vernieuwingen en aanpassingen (een terugliggende baanderdeur, voordeur gewijzigd in raam) met de uitstraling doet.

De na 1980 gerealiseerde verbouwingen hebben ook weinig historische waarde. Dit geldt ook voor de invulling van gevelvlakken in het achterhuis, waar veelal metalen deurpanelen zijn toegepast, voor het doorzetten van het hooivak, waar een staalconstructie is toegepast. En waar de zijgevels grotendeels nieuw zijn opgetrokken in halfsteensverband. De oostgevel bevat slechts een klein stukje mogelijk origineel metselwerk. In sterke mate geldt dit ook voor verschillende verbouwingen van het voorhuis waarbij kleur en materiaal vrij modern oogt en bepaalde basisstructuren enigermaatje verzwakt zijn. Daarom worden de zij- en achtergevels en grote delen van de indeling qua materialisering als indifferent, en bij het metaal zelfs als storend beschouwd.

Daarom kan geconcludeerd worden, dat de status van rijksmonument hoog gegrepen is voor dit pand. Het voldoet niet aan alle criteria daarvoor (zie H.5) De belangrijkste waarde van het pand ligt naast een zeldzame tussenwand, vooral in de ontwikkeling van wat het was, en hoe het op bepaalde momenten getransformeerd is tot wat het nu is. Helaas is dit lastig af te lezen, omdat de verschillende aanpassingen door elkaar lopen.

Plattegrond boerderij (nr. 308) bestaand
 Monumentwaarden

- Hoge monumentwaarde
- Positieve monumentwaarde
- Indifferente monumentwaarde
- te slopen/ storend

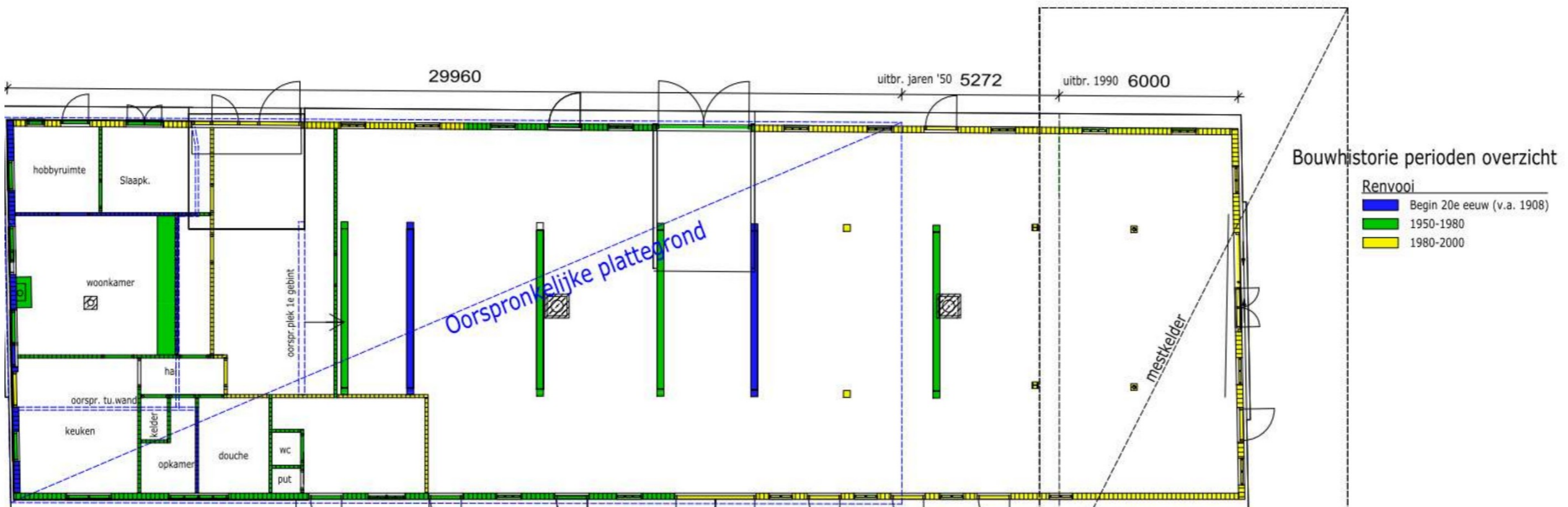
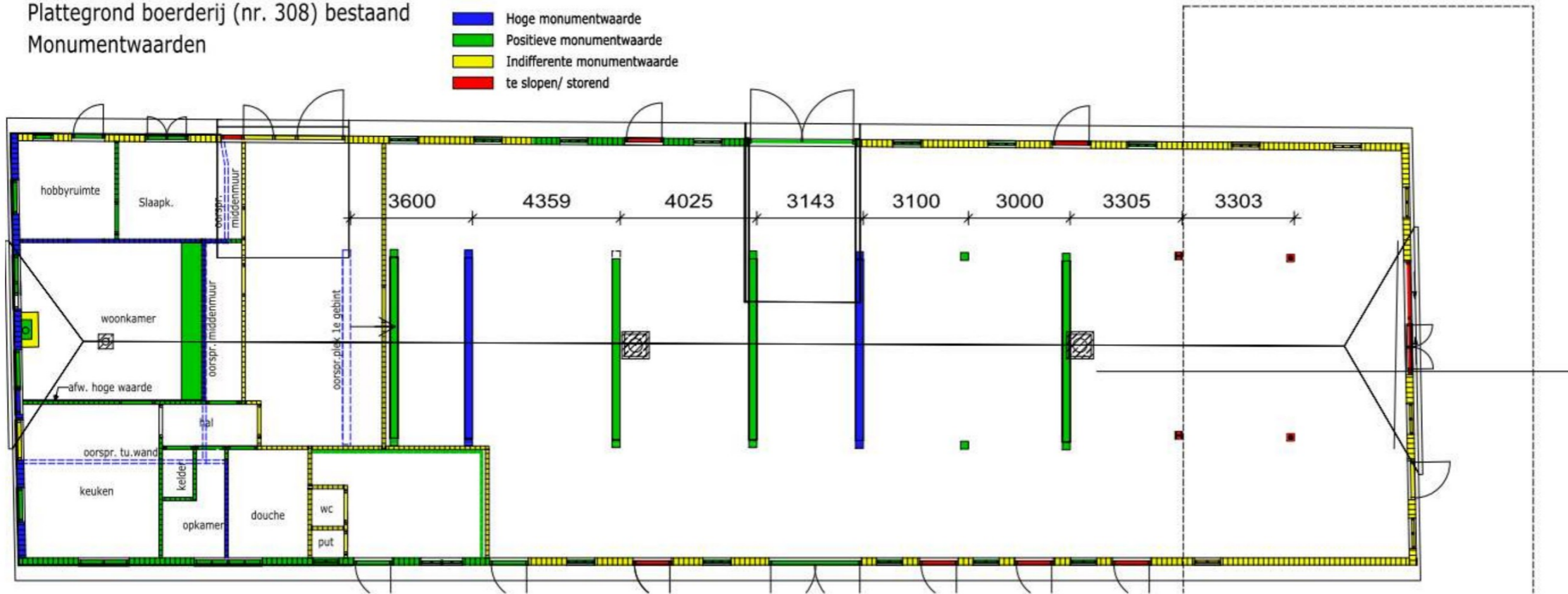

Fig. 8; overzicht monumentwaarden en bouwhistorie

3. Historische context en fasering.

3.1 Boerderijtypen algemeen

Tegenwoordig worden boerderijen gewoonlijk verdeeld in vier verschillende categorieën:

- de bouwtraditie van het noordelijk kustgebied
- de bouwtraditie van de hallehuisboerderij; waar GW308 ook bij behoort
- de zuidwestelijke huisgroep in het Zeeuwse kustgebied
- de zuidelijke huisgroep in Zuid Limburg

De hallenhuisgroep in het centrale en oostelijke binnenland vormt de meest verbreide bouwtraditie in Nederland. De boerderijen in Drenthe, Overijssel, Gelderland, Utrecht, Zuid Holland, Noord Brabant en Noord Limburg zijn onderling erg verschillend, zoals in de afbeelding beneden is te zien:

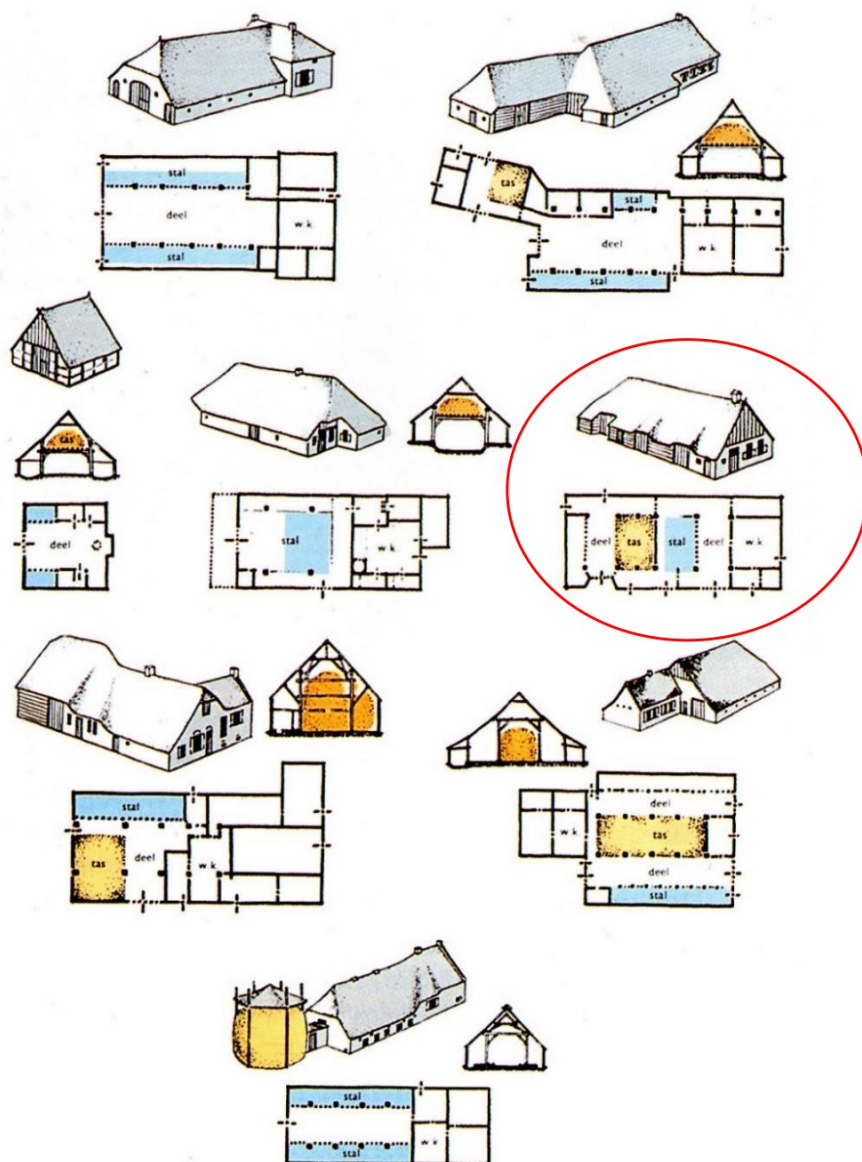

Fig. 9; verschillende types hallenhuis; de omcirkelde is het basistype wat in Staphorst gangbaar is.

3.2 Boerderijen in Staphorst

In het gebied tussen de Vecht en de Reest lag de nadruk, vooral in de veenlanden, op veeteelt. In Staphorst op de zandgronden mn. ten zuiden van de Gemeenteweg, kwam daar redelijk wat landbouw bij, zoals rogge, boekweit en aardappelen. Dit gemengde type bedrijf bepaalde de indeling van de boerderij, met zowel opslag als stallen. Het basistype wat in Staphorst is ontstaan uit het loshoes was het driebeukige hallenhuis met het middenlangsdeel:

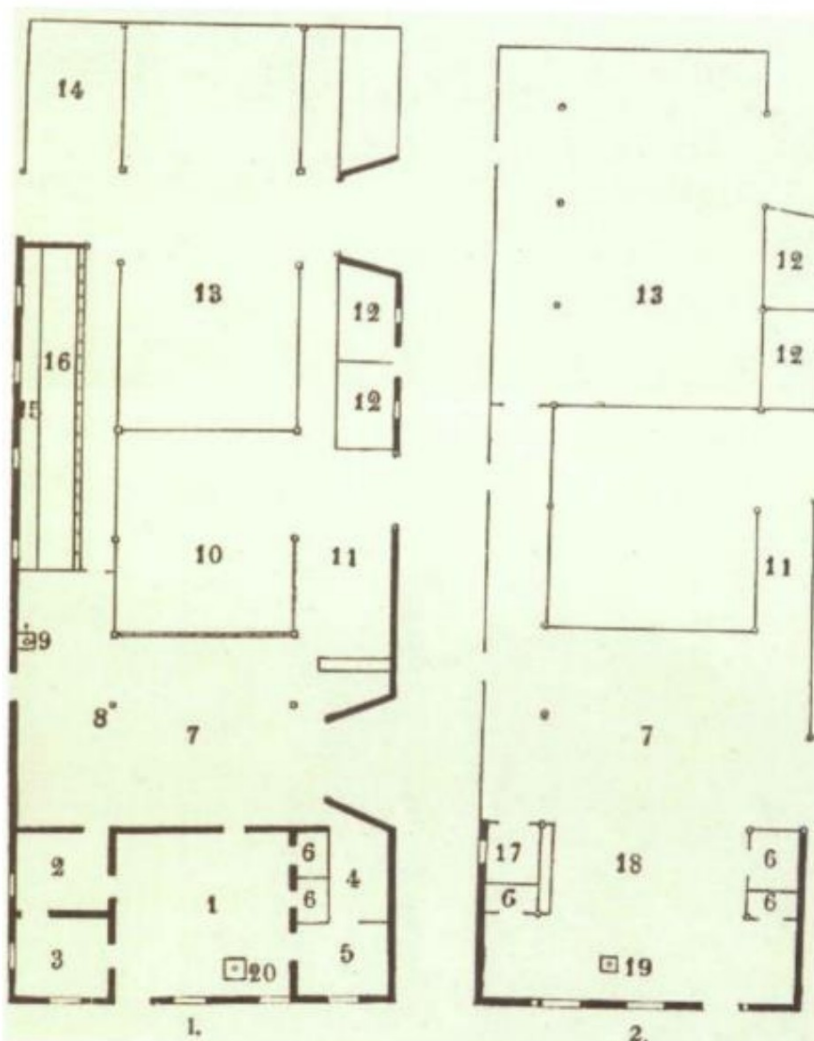

Fig. 10; links driebeukige hallenhuis met middenlangsdeel ; rechts los-hoes. (bron: het Staphorst dat verdwenen is)

Vanaf ca. 1860 wordt het linkermodel toegepast. De in 1908 gebouwde boerderij is er daar ook één van.

Kenmerkend aan de boerderijen in Staphorst is de opstreckende verkaveling met haaks erop het lint van de Gemeenteweg. In Rouveen loopt dit meer schuin en draait de wegrichting. Deze structuur is ontstaan uit de ontginning en de opstreckende verkaveling, al vanaf de middeleeuwen, toen men vanaf Meppel is begonnen met de ontginning. Door vererving werd op dezelfde kavels naar achteren gebouwd. De baanderdeuren aan de zijkant ontstonden door de beperkte verkeersruimte.

Qua plattegrond hebben deze boerderijen een langgerekt achterhuis omdat de schuur gekoppeld is aan het voorhuis. Daartussen bevinden zich meerdere dwarsdelen, en vaak de stalruimte deels aan de zijgevels en voor het hooivak van de middenbeuk. De stookplaats vinden we bij de voorgevel. En de baanderdeuren als zij inrit in de zijgevels.

Tevens karakteristiek zijn de met riet bedekte kappen, voorzien van een wolfseind waar vaak bij de gevel en houten schoorsteen zich bevindt. Ook zien we in de voorgevels vaak 4 schuifraamvensters en een voordeur, die van oorsprong tegen de rand van het woongedeelte geplaatst is en zodoende uit het midden. De stookplaats is vaak in het midden. Het achterhuis was vaak in hout opgetrokken, maar later versteend. De spatplinten aan de voorzijde zijn meestal lichtblauw. De deuren en de vensters groen.

3.3 De boerderij

De redengevende beschrijving is kort “Gave boerderij van het Staphorster type” en gaat niet in op de aanwezige cultuurhistorische waarden van het object. Het ensemble/ erfinrichting wordt niet genoemd dan wel gewaardeerd. Een beschrijving is in 1973 niet opgesteld. In de beeldbank zijn enkele foto’s uit 1980 opgenomen en één uit 2012. Hierop is te zien dat de boerderij in 1980 nog iets korter was en er een hooiberg achter de boerderij stond. De beperkte beschrijving is typerend voor deze tijdperiode in de monumentenzorg. Later is van Rijksweg het hele object beschermd en elk onderdeel behoort tot het monument. Dit rapport tracht gedegen de monumentale kwaliteit (en de verstoringen) in beeld te brengen en zodanig te beschrijven dat op basis van dit rapport keuzes gemaakt kunnen worden voor de toekomst. In het beeldarchief van de plaatselijke historische vereniging is een nog oudere foto (fig.14) te zien. Tevens is per bouwfase in kleur met een schets globaal aangegeven wat er in die fase gebouwd/ gewijzigd is, zodat een duidelijk beeld ontstaat van de ontwikkeling.

3.3.1 Achtergrond – historie object – bouwfase 1

De boerderij is (van origine) een typische Staphorster boerderij gelegen aan de oostelijke rand van het Bullingerslag. Het is gebouwd in 1908. Oorspronkelijk van het type hallenhuis met een langstal langs de gevel, in het midden een hooivak en voor een dwars-/potstal. Achter de schuurdeur waren de gevels van hout en het dak eindigde met een wolfseind. De baanderdeur lag terug in de gevel en de voorgevel was van traditionele opzet met een voordeur en kleine zij- en bovenramen. (bij het linker en rechter raam zijn breek- en herstelsporen te zien in het mw. fig. 40,41) De belendingen worden in dit rapport niet meegenomen, maar deze zijn in de loop van de tijd ook telkens gewijzigd, zoals in het verdere van dit rapport zal blijken. Op de plek van de huidige pensionaris woning heeft eerst een stookhuis gestaan.

Fig. 11; oorspronkelijke boerderij uit 1908

3.3.2 Bouwfase 2

In de jaren tussen 1950-1955 is vlg. [REDACTED] GW 308 woonde, de stal verbouwd. Van een middenlangsdeel/ dwarsdeel (zie fig.11) is het toen verbouwd naar allemaal dwarsdelen zodat er meer vee gehouden kon worden. Omstreeks deze tijd ging men steeds meer over van het gemengde bedrijf naar volledige veeteelt. Achter de boerderij is toen een hooiberg geplaatst ter vervanging van het hooivak. De schuurdeur is in die fase hoger opgetrokken, waarbij de sporen zijn opgetild (stutten naar dregholt). Ook de gevels zijn toen gewijzigd. Achter de schuurdeur was een houten gevel. Dit is vervangen door metselwerk. Ook de westgevel is toen aangepast. Dit is te zien aan de kozijnen aan de voorzijde. Zeer waarschijnlijk zaten er kleine(re) zijramen in en zijn die toen vervangen door grotere ramen. In het metselwerk zijn nog duidelijk kap- of breeksporen te zien.

Fig.12; Uitbreidingen / verbouwing ca. 1950-1955

3.3.3 Bouwfase 3

Vanaf medio jaren 70 van de vorige eeuw tot en met ca. 1990 hebben er weer verschillende wijzigingen plaatsgevonden. Tussen 1955 en 1980 zijn de raampartijen in de voorgevel vervangen door kozijnen zonder roedes. Ook is toen het zandhok verdwenen en is de zijgevel van het woongedeelte vervangen door een spouwmuur. Na verloop van tijd is de voordeur vervangen door een raamkozijn. De kleine ramen boven zijn vervangen door moderne tuimelramen. De houten schoorsteen is vervangen door een stenen schoorsteen. Tevens is het interieur van de keuken en de eerste dwarsdeel gewijzigd. En in 1990 is de stal opnieuw gewijzigd en verbouwd in een 'normale' grupstal met een voerpad in het midden (middenlangsdeel) van de boerderij met een grote schuifdeur in de achtergevel. De hooiberg heeft toen plaats gemaakt voor de uitbreiding van de stal. Ook is de baanderdeur vervangen door een vlakke gevelpui met 'normale' loopdeuren. De stal is uitgebreid met stalen spanten en de loopdeuren en schuifdeur in de achtergevel zijn van metaal gemaakt. Ook zijn enkele gebintstijlen verdwenen. Of in deze fase enkele gebinten verschoven zijn of al in fase 2, is niet te achterhalen. Gezien de ouderdom van de verbindingssijzers is dat in fase 2 gebeurt.

Fig. 13; Uitbreiding en verbouwing medio jaren '70-1990

Vooraf in deze laatste fase zijn er behoorlijk wat monumentale waarden teloor gegaan, waardoor de aanblik van de boerderij neutraler is geworden. Ook het interieur heeft in deze fase aan monumentale waarden ingeboet. Alleen de woonkamer, de gebinten met de daksporen en de kelder zijn nog monumentaal. In het exterieur heeft het mw. van de voorgevel en de rieten kap nog monumentale waarde. De indeling van de gevel en de vorm van de kap zijn ook verschillende keren gewijzigd.

Op de vlg. pagina's ziet u in fig. 14,15,16 verschillende foto's uit genoemde fases.

© Beeldbank Historische Vereniging Staphorst

Fig. 14; foto tussen 1955-1980

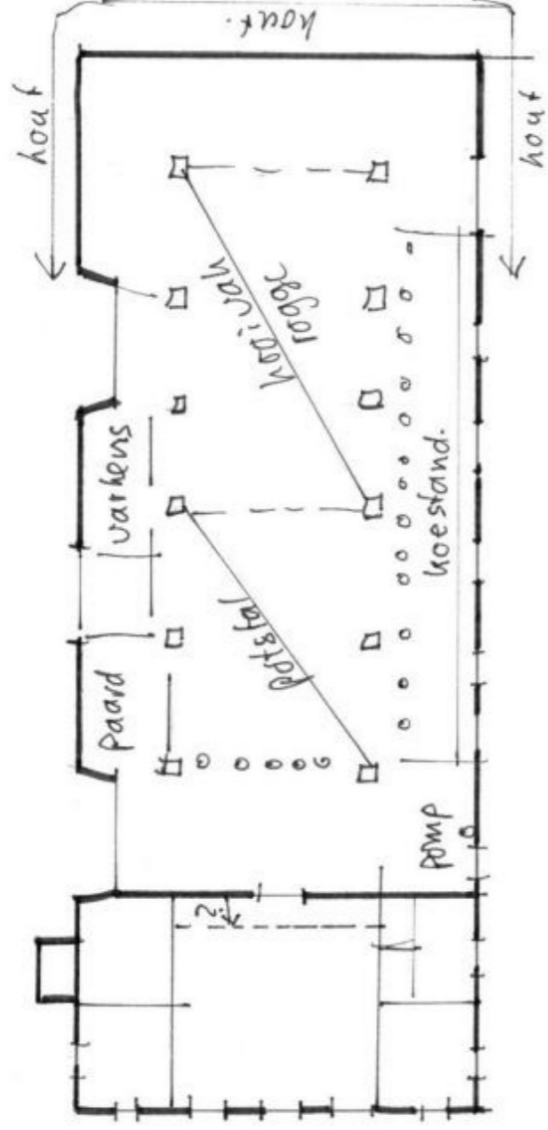

Fig. 15; foto 1980

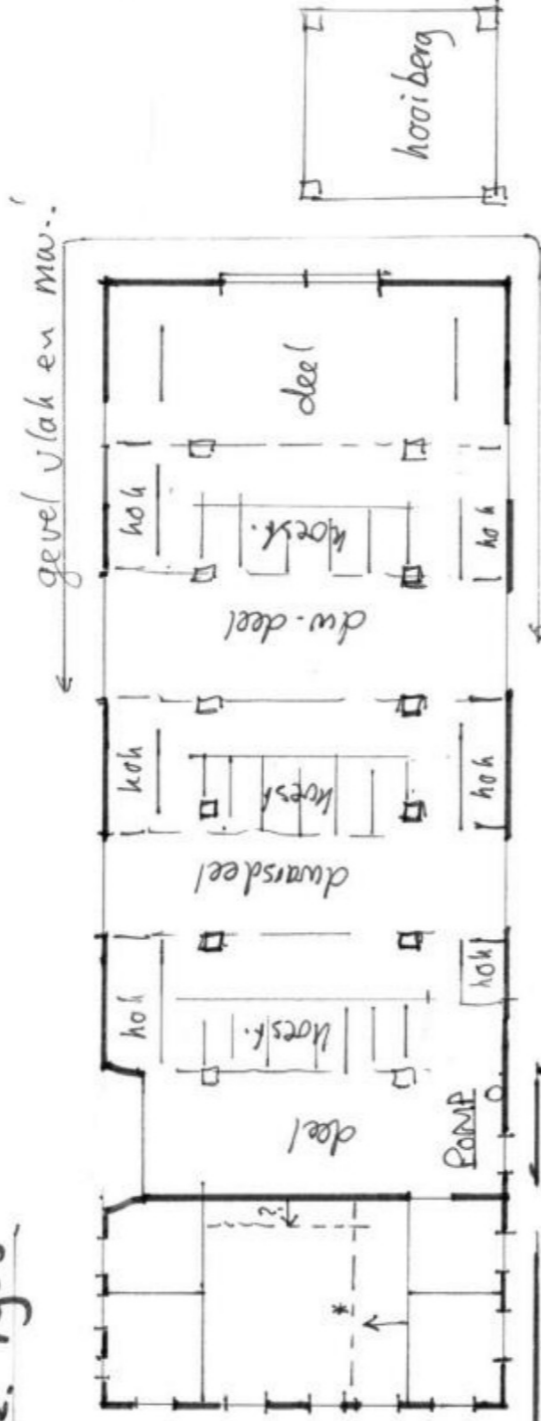

Fig. 16; foto 2023

Diverse bouwfasen: - 1: 1908

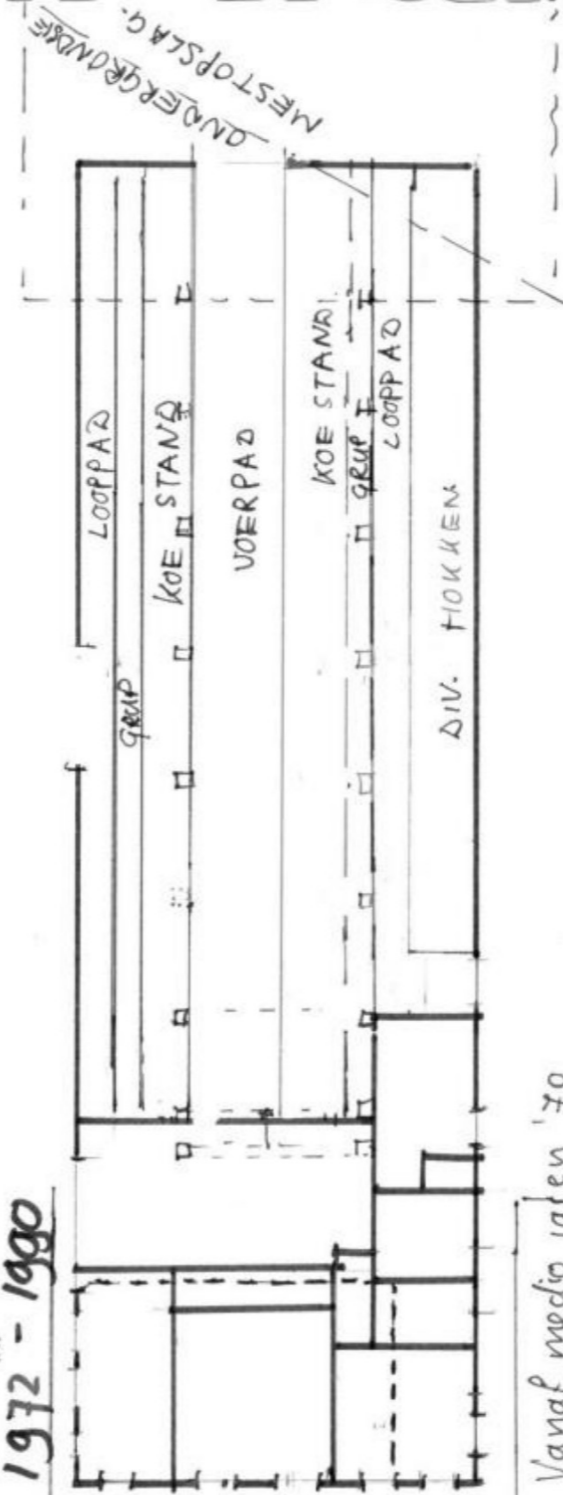

-2. 1955

*] exacte datum onbekend.
 ← pensioenwoning

** -3. 1972 - 1990

**] Vanaf medio jaren 70 tot aan 1990 verschillende aanpassingen voor huis. in 1990 verbouwing stal.

Hoofdstuk 4 Beschrijving van het pand en bouwsporen

In dit hoofdstuk volgt de beschrijving van het boerderijgebouw. Naast de verschijningsvorm van zowel exterieur als ook van het interieur wordt daarbij ook ingegaan op de cultuurhistorische (bouw)sporen.

4.1. Situering:

De Gemeenteweg loopt vanaf de A28 tot aan Halfweg. GW 308 ligt op ca. 2,0km vanaf de A28. De Streekbebouwing is ongeveer 2,7km.

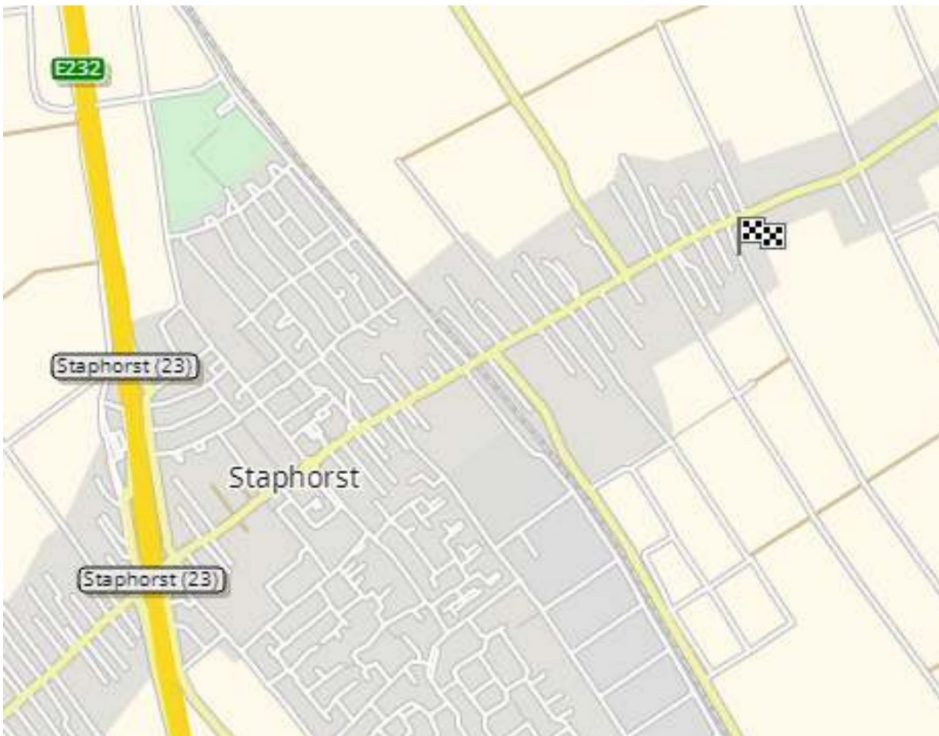

Fig. 17; locatie binnen dorp Staphorst (Routenet)

Zoals te zien is, ligt de boerderij in het oostelijk deel van Staphorst, ca. 900m voorbij de spoorlijn Zwolle Meppel. De boerderij ligt vanaf de weg achter Gemeenteweg 306, waar een garagebedrijf gevestigd is.

Fig. 18; locatie vanaf Gemeenteweg 306; autobedrijf (Google Maps)

Fig. 19; overzijde van Gemeenteweg; Jan Lubbertsland (Google Maps)

Aan de overzijde van de Gemeenteweg is het Jan Lubbertsland. De woningen en de boerderijen zijn hier over het algemeen minder authentiek. Dit kan veroorzaakt zijn doordat dit gebied later bebouwd raakte ivm. uitbreiding van het dorp oostwaarts of dat de boerderijen (door de doorgaande modernisering van de landbouw) vaker verbouwd werden.

4.2. Hoofdvorm en constructie

4.2.1. Hoofdvorm

De hallehuisboerderij heeft een rechthoekige plattegrond van ca. 12x41m. Het oorspronkelijke grondvlak was ca. 12x30-34m. Het is niet exact te achterhalen hoever de oorspronkelijke achtergevel achter het laatste gebint heeft gestaan. Wel is duidelijk dat er met verschillende gebinten geschoven is. De laatste uitbreiding in 1990 is ca. 6,0m geweest. Rond 1950-55 zal er dan ook een uitbreiding van ca. 5,0m plaatsgevonden hebben. Ook is het interieur van de stal 2x volledig gewijzigd (1950-1955 en 1990) m.u.v. een deel van de gebinten en de kap. Tot en met de laatste 2 gebintvakken is in 1990 een nieuwe zolder gemaakt en de vloeren en groepen van de stal zijn toen vernieuwd en er is een nieuwe mestkelder aan de achterzijde gemaakt.

Fig. 20; Gewijzigd achterzijde boerderij met eromheen bijgebouwen.

Om de boerderij heen hebben in de loop der jaren verschillende bijgebouwen gestaan. Deze vallen onder de categorie 'landschapsontsierende' bebouwing en zullen t.z.t. gesloopt worden. M.u.v. de pensionariswoning, die als gemeentelijk monument een mooi geheel vormt met de boerderij. Verdere foto's van de bijgebouwen staan in de fotobijlage.

4.2.2. Constructie

De hoofdconstructie van een dergelijke hallehuisboerderij bestaat uit het voorhuis (voorgevel, middenmuur en de gebinten). Hieroverheen werden de 'dregholten' gelegd, die de kasporen droegen. De zolderbalken van het voorhuis werden op de zijmuren van het woongedeelte gelegd en de zolderbalken (in lengterichting) van het staldeel (slieten) op de trek- of ankerbalken van het gebint.

Fig. 21; gebintwerk en kasporen (gezien van voor naar achteren)

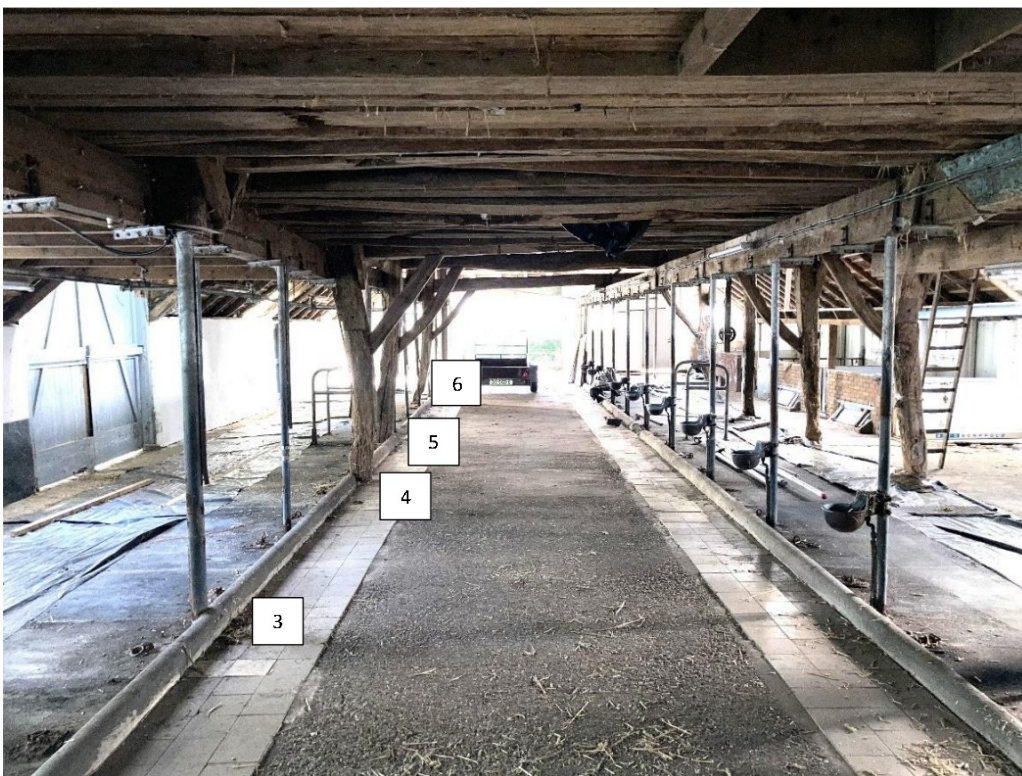

Fig. 22; gebintwerk begane grond naar achteren merk 4,5,6 ; gebintstijl merk 3 links vervangen door staal. Let op: balklaag van links naar rechts over nieuwe onderslagen op stalpoten (staal).

Fig. 23; gebintwerk naar voren; merk 5,4,2,1

De eerste bouwfase bestaat uit een gebintstel die opvolgend genummerd is van stel 1 t/m stel 6. Van het oorspronkelijke gebintstel is telmerk 1 verplaatst achter de nieuwe brandmuur. De oude middenmuur zit voorzover nog aanwezig (weggewerkt) verder naar voren. Zoals eind jaren '70, 80 vaak gebeurde werd de vroegere deel met een nieuwe wand gescheiden van het stal- of boerderijdeel. Het gebintwerk is uitgevoerd in eiken en beektrecht.

De kap is een sporen kap uitgevoerd in rondhout (fig.21, 28) en heeft een open dakbeschot en is met riet bedekt. Oorspronkelijk lagen de slieten van de hooizolder op de ankerbalken van de gebinten. Dit is in 1990 gewijzigd. Over de stalpoten zijn onderslagen gemaakt, waarop de slieten in dwarsrichting gelegd zijn (fig. 22). De balklaag van het voorhuis is waarschijnlijk bedekt met een plankenvloer. Deze is niet zichtbaar. In de kap is te zien dat er verschillende wijzigingen hebben plaatsgevonden. In fase 2 (1955) zijn verschillende gebinten verschoven en is dus ook het dregholt langer geworden. Ook in fase 3(1990) zien we een uitbreiding van de gebintplaten. De 'gebinten' zijn hier als stalen portaalspanten uitgevoerd.

De hart- op hartafstanden van de gebinten zijn dus oorspronkelijk anders geweest. Door verschillende verbouwingen zijn gebinten (1, 3, 4 en 6) verschoven en zijn er extra stijlen tussen gebint 5 en 6 geplaatst. Ook is bij gebint 2 aan de westzijde een nieuwe gebintstijl geplaatst (fig. 29).

Fig. 24 en 25; Gebint met telmerk II en penverbinding. Aantasting te zien, ook bij gebintstijl nr.3

Wel zijn de nog aanwezige gebinten op de begane grond behoorlijk aangetast. Het hout is meestal nog goed hard, maar bij de stijl van merk 3 is aan de westzijde een poer ondermetseld. Dit omdat waarschijnlijk de voet weggerot is.

De schoren of steekbanden zijn deels met pen en gat verbindingen gemaakt. De spreidbanden zijn grotendeels half ingehakt of opgelegd, maar ook bij 5 en 6 met pen en gat. Dit alles wijst er op dat de basis van het gebintwerk authentiek is, maar dat er later van alles gewijzigd is. Te zien is dat er in de loop van de tijd geschoven is met gebinten. Bij de verbouwing in 1955 zijn de gebinten 3,4 en 6 waarschijnlijk opgeschoven naar achteren en is het dak bij de schuurdeur opgetrokken. De gebintplaat is waarschijnlijk teveel gaan doorbuigen, waarna een extra stijl is toegevoegd, zoals te zien is op de vlg. foto. (fig. 26)

Fig. 26; gebint 4, 5 en 6 met extra tussenstijl

Dit wijst erop dat rond 1950-55 de stal uitgebreid is naar achteren. Dit past binnen de algemene trend dat in vroeger tijden, zoals een oudere boer eens zei, er een paar meter bij de boerderij aan kwam als er enkele koeien bijkwamen. Bij de verbouwing van 1990 zijn ook enkele gebintpoten weggezaagd (merk 3 en tussen 5 en 6) en vervangen door stalpoten met langsonderslagen.

Dat het gebintstel vaker gewijzigd is, blijkt bij de aansluiting aan de gebintplaat dat de gebinten 3 en 4 verschoven zijn t.o.v. de oorspronkelijke plaats (zie pen- en gat verbinding fig. 27,28 en 30) en verderop vastgemaakt met een stalen strip. Dit is op meerdere plekken waarneembaar. De schoren van gebint 3 en 4 zitten omgewisseld en aan de binnenzijde van het dregholt, niet aan de buitenkant waar de kepen zitten (fig. 21,32).

Fig.27; pen en gat gebintstijl; stijl verschoven; met staal vastgemaakt.

Fig. 28; schoor verschoven.; los -vast op dregholt; stijl verschoven en met staal verbonden.

Fig. 29; nieuwe kolomstijl westzijde gebintstel 2, met koud opgelegde gebintplaat en stalen anker.

Fig. 30; Duidelijk zichtbare verplaatsing stijl

Links stalen strip;
rechts nog pen en gat

Bij gebintstijl 2 (fig.24) zien we een rechthoekige stijl, machinaal gezaagd en niet bekrant. Deze is dus veel jonger ter vervanging geplaatst.

Fig. 31; Mix van gebintstellen, stalen liggers, kolommen, afgezaagde gebintstijl en nw. langs balk.

Fig. 32; schoren aan andere kant van dregholt; niet in keep.

Op fig. 31 en 33 zijn ook de extra langs balken te zien op de stalen stalpoten, die voor de in dwarsrichting liggende zolderbalken (ipv. de langsrichting) de draagfunctie van de zolder hebben overgenomen van de ankerbalken van het gebint.

Fig.33; dwarsbalken over nieuwe langsonderslagen.

De oorspronkelijke gebintconstructie is door:

- de uitbreiding met stalen portalen en stalen zolderliggers die aansluiten op de gebinten,
- de dwarsrichting van de balklagen over de langsonderslagen op stalen stalpoten,
- de verschillende verschuivingen van gebinten en daarmee de gewijzigde aansluitdetails,
- de vervanging van enkele gebintstijlen door een stalen kolom, onderslag of jonge houten stijl.
- En het hiermee gepaard gaande afzagen van gebintstijlen

in zijn geheel, onderlinge samenhang en detaillering op verschillende plekken verstoord.

Fig. 34; detail afgezaagde gebintpoot op stalen kolom i.c.m. langsonderslag en naar voorzijde verplaatste schoren. Hier komen op 1 punt verschillende aspecten bij elkaar.

4.3 Interieur

4.3.1. Indeling en structuren

In het voorhuis is nog de driedeling van de middenbeuk en de zijbeuken enigszins zichtbaar. Zoals bij veel boerderijen is de tussenmuur tussen de keuken en kamer opgeschoven naar de woonkamer, zodat de vroegere opkamer en bedsteden gebruikt kon worden als keukenruimte. Er is een extra brandmuur gemaakt achter de oorspronkelijke deel en baanderdeur. Dit werd veelal gedaan om de stalgeur in het voorhuis te beperken. Was de oorspronkelijke indeling ongeveer als de linkerindeling in fig. 11, in de jaren '50 is dit gewijzigd in dwarsdelen, zodat meer vee gehouden kon worden. De oorspronkelijke indeling was gericht op het vroegere (kleinere) gemengde bedrijf, waarbij zowel akkerbouw als veeteelt (verschillende dieren) werd beoefend. In de jaren '50 kwam er een omslag die meer gericht was op het houden van melkvee. Dit kreeg in 1990 met een nieuwe generatie nog eens een extra stap. Hierbij is zowel de oorspronkelijke indeling als ook de latere dwarsindeling verdwenen. De pompstraat die vroeger een onderdeel van de stal was, is in de loop van de tijd met wanden afgescheiden tot een soort van bijkeuken.

Fig. 35; 'pompstraat' of bijkeuken,

Het metselwerk, de tegels, het plafond en de tussendeur hebben een duidelijke uitstraling van begin jaren '80 qua kleur als qua materialisering. (gele baksteen, bruine deur en lichtgrijze wandtegels.) het plafond lijkt nog iets jonger.

Verder is van de oorspronkelijke indeling de woonkamer, het vroegere “veurnuus” nog authentiek, alhoewel de oorspronkelijke achterwand waarschijnlijk iets verder naar achteren stond. Maar de zijmuren en de voorgevel zijn hier mooi betegeld met diverse tegeltableaus. De kachelplaats of haard in het midden tegen de voormuur aan met de schouw, is begin jaren ‘60 aangepast naar een gaskachel. Het geheel van de tegels op de oostelijke tussenwand is authentiek. Op de voorgevel en de westelijke tussenmuur is duidelijk een mix van oudere en jongere tegels te zien en het nodige paswerk.

Fig. 36; Oostelijke tussenwand in authentieke staat

De oostelijke wand lijkt nog volledig authentiek. De Friese sterren en tegeltableau's dateren van begin 20^e eeuw. (bron; de Regts antieke tegels en rechertableau van fabriek Holland- Mijnlief) De deur en bedsteeluiken in neutebroomb geschilderd, omlijst met sterregels geven een prachtig beeld. Het hele vlak is als een geheel betegeld. Geen grote verspringingen en de diverse tableaus corresponderen qua belijning en afmetingen met de omliggende vlakken.

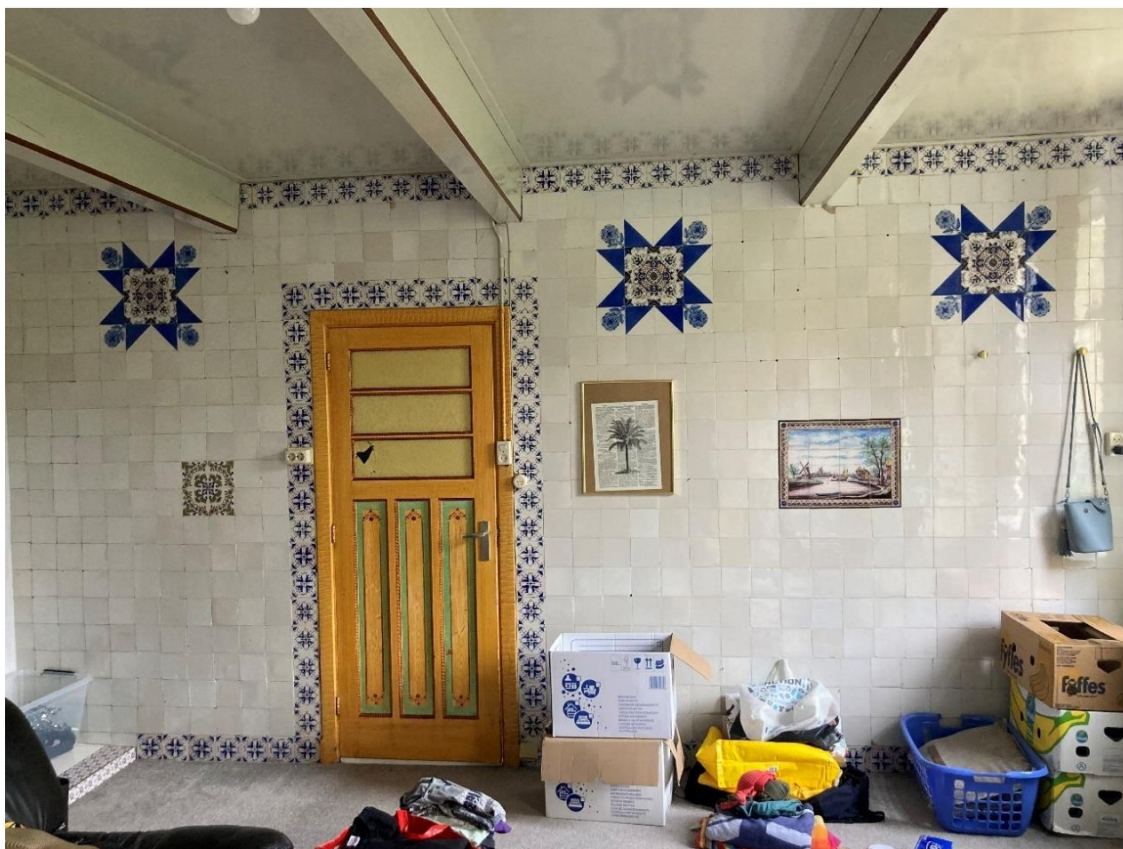

Fig. 37; Westelijke tussenwand.

De westelijke wand is begin jaren '60 verplaatst. Hier is duidelijk een mix van oudere en nieuwere tegels gebruikt. Er zijn ook verschillende tableaus gebruikt en door verschillende tegelformaten ontstaan verspringingen in de verticale lijn. De deur is een Bruynzeel deur, die ook in de gang van de hal naar de keuken gebruikt zijn en veel vanaf de jaren '20 van de vorige eeuw gebruikt werd. De kozijnen aan de voorzijde in de westgevel komen hier ook met overeen. Links boven de kastenplint lopen de stertegels niet door i.t.t. de andere wand.

4.3.2. Bouwfasen interieur

Kenmerkend is dat het interieur met verloop van tijd verschillende keren is gewijzigd. Dit is een logisch gevolg van het gebruik als agrarisch pand en als familiewoning. [REDACTED] waarvoor dan ruimte werd gemaakt. Agrarische ontwikkelingen vereisten aanpassingen van het stal interieur. Grofweg zijn de volgende 3 bouwfasen te onderscheiden:

- Bouwfase 1: 1908-1955; dit is de eerste fase, waarin het huis gebouwd is. Later rond ca. medio jaren '30 zal de westgevel voor het eerst verbouwd zijn. Hierbij werden de houten gevels waarschijnlijk deels vervangen door metselwerk.
- Bouwfase 2: 1955-1972; dit is de tweede fase. De pensionariswoning wordt gebouwd. De stal wordt gewijzigd in meerdere dwarsdelen, waarbij de schuurdeur vlak wordt getrokken met de langgevel en ook de gevels achter de schuurdeur in metselwerk worden opgetrokken. Achter de stal komt een hooiberg te staan. Begin jaren '60 wordt de tussenwand verplaatst naar het midden zodat het keukengedeelte groter wordt.

Bouwfase 3:1972-1990; Dit is de derde en voorlopig laatste fase. Op de verdieping worden slaapkamers gemaakt, er komt een extra brandmuur en een extra tussenmuur aan de voorzijde tbv. een extra trapgang. De pompstraat wordt afgescheiden van de stal en in 1990 verandert de stal in een normale grupstal met een langsdeel en de hoofdtoegang voor de stal aan de achterzijde. Dit verandert het karakter van de boerderij ingrijpend.

Bij al deze verbouwingen blijft (deels) alleen de structuur van de woonkamer intact, een stuk van de oorspronkelijke deel en de gebinten met de daaroverliggende kap. Qua vloerafwerkingen is er nagenoeg niets meer over van het oorspronkelijke pand.

4.3.3. Interieur – beschrijving historische onderdelen

-Voorhuis: -Tegel(tableaus) woonkamer:

De stijl- of woonkamer is uitgevoerd met tegelwerk. In deze ruimte vinden we tegels uit verschillende perioden. De tegels op de oostelijke tussenwand is erg consistent. De verschillende tegeltableaus zijn goed ingepast, hebben een gelijke uitstraling en ook de deur en bedsteeluiken zijn strak ingepast met een plint van lijsttegels, zoals te zien is op fig. 25. Ook op de westelijke tussenwand zijn sierlijke tableaus aangebracht. Jammer is dat hier meer variatie ontstaan is door de verplaatsing van de tussenwand, waarbij e.e.a. is aangepast.

Fig. 38; afwijkende ster.

Fig. 39; afwijkend tableau; verschoven naad.

Door het toepassen van verschillende formaten zien we verschillende verspringende naden optreden. Wat ook vooral zichtbaar wordt aan de bovenzijde van deze tussenwand, waar de Friese sterren niet strak ingepast zijn:

Fig. 40; Friese ster tussenwand

Fig. 41; kastenplint met nieuwe lijst.

De achterwand is ooit iets verschoven of er is een voorzetwand voorgezet. De kastenplint ofwel het 'beuntie' is met vrij nieuwe plint- of lijsttegels afgewerkt. De nieuwe achterwand is afgewerkt met behang en is verder niet waardevol.

Fig. 42; linkerachterhoek woonkamer; lijst met stertegels deels afgedekt door voorzetwand. Onder langs kastenplint wel doorlopende plinttegels. Plint/lijst langs wand laat zien dat oude middenmuur direct achter voorzet wand is.

In de voorgevel zien we een vernieuwde schouw met gaskachel. Het gedeelte tussen de twee raamplinten inclusief de schouw is hier later opnieuw betegeld. Dit is te zien aan het verloop van de horizontale naden. De oorspronkelijke tegels lopen tot aan ongeveer de schouwmantel. Erboven zijn nieuwe tegels geplaatst. Ook het tegeltableau op het schoorsteenkanaal is 'ingepast'. Het bloemmotief links onder het raam is gelijk aan die op de oostelijke tussenwand. Deze zal origineel zijn.

Fig. 43; voorgevel met schouw gaskachel.

De schouw zelf, de schouwmantel, de vensterbanken en de kozijnen zijn dusdanig nieuw dat deze niets toevoegen aan de monumentwaardes.

-Voorhuis: -(Tegeltableaus) keuken:

Fig.44; Linker voorgevel keuken:

De tegels in de keuken zijn uit de jaren '80. Slechts één tableau resteert nog uit de voorgaande periode. Deze is echter ingelijst ingeplakt in een compleet nieuwe tegelwand. De rest van de keuken is volledig gemoderniseerd met plafonds, jaren '80 tegels etc.

Ook de overige ruimten in het voorhuis bevatten geen historische elementen. In bijlage zijn enkele foto's samengevat waaruit blijkt dat de rest van het voorhuis sterk de sfeer draagt van de jaren '80- '90. Het bevat een bonte mix van heel verschillende bouwstijlen, kleuren en materialen.

-Balklaag voorhuis

De balklaag in het woondeel is historisch en onderdeel van bouwphase 1. In de keuken en de andere zijkamers is dit aan het zicht onttrokken door plafonds. De balklaag is zoals gebruikelijk te doen volledig omtimmerd en de tussenruimten zijn gevuld met beplating. De eerste verdieping is ingericht voor slaapkamers.

-Decoratief schilderwerk:

Mn. in de woonkamer zijn enkele onderdelen historisch en decoratief beschilderd in het zgn. neutenboom. Dit is een plaatselijk gebruik met stempelpatronen, lijstversieringen en sjablonen op deuren, kozijnen en panelen. Het gaat om de deuren en bedsteeluiken in de woonkamer. Verder is in het hele huis geen soortgelijk schilderwerk te vinden.

Fig. 45; Neuteboom op deur en luiken

Fig. 46; Neuteboom op keukendeur

De qua stijl afwijkende Bruynzeeldeur is aan de zijde van de woonkamer wel in neuteboom geschilderd. Aan de zijde van keuken niet. Helaas is het glaswerk van de deur, wat ook beschilderd is, beschadigd. Aangezien de mensen die deze kunst nog beheersen afneemt, wordt het steeds lastiger dit in oude stijl te herstellen.

4.3.4. Exterieur – beschrijving historische onderdelen:

Feitelijk zijn er in het exterieur slechts enkele authentieke onderdelen.

Dit betreft:

- Metselwerk voorgevel;
- Klein deel metselwerk oostgevel;
- Deel metselwerk westgevel
- Rieten kap

-Voorgevel: Het metselwerk van de voorgevel is nog authentiek. Van de raamopeningen zijn qua afmetingen slechts de twee middelste authentiek. De meest rechtse en linkse ramen zijn groter dan de oorspronkelijke ramen. De voordeur is vervangen door een daglichtopening. De kleine ramen op de verdieping zijn vervangen door grotere. De verdeling van de raampartijen is globaal nog wel authentiek.

Fig. 47; voorgevel

Het voegwerk is wel een keer gerenoveerd, maar niet met snijvoegen. Op de randen van de kozijnen zijn diverse beschadigingen van het mw. te zien.

Fig.48; linker kozijn

Fig. 49 Rechter kozijn

Zo is ook bij de deur en de ramen op de verdieping te zien aan het mw. dat hier aanpassingen gedaan zijn. Ook is te zien dat de vlechtanden afgezaagd of afgekapt zijn en er geen rollagen boven het kozijn zitten.

-Zijgevel Oost

Op de foto's in fig. 2, 3, 14, 15 en 16 is al een beeld gegeven van de zijgevel en enigszins de ontwikkeling. Hier gaan we verder in op de details.

Het meeste metselwerk is in de jaren '70- '90 wel eens vervangen. Ook de gevelvlakken zijn verschillende keren gewijzigd. Hierdoor is er weinig authentieks overgebleven.

Fig. 50; zijgevel oost woonhuis

In Fig. 50 is te zien dat de verdeling van de kozijnen nog redelijk authentiek lijkt, maar uit de oudste foto (fig.14) is op te maken dat er in het verleden een zandhok stond. De zijdeur zat verder naar voren.

Bij de entreepui zat een terugliggende baanderdeur. Zowel het mw. voor de gevelpui als erachter is van jongere datum. Van een historische indeling is bij de entreepui geen sprake.

Fig. 51; achter 2^e stalraampje oud metselwerk
Rechts nieuw metselwerk (1990) vanaf entreepui en links opgetrokken met gebikte stenen.
Dit is het enige stuk met oud(er) metselwerk in de Oostgevel. Het overige is allemaal jonger en met jongere stenen.

Fig. 52; Achter schuurdeur nieuw metselwerk.

De schuurdeur is in de jaren '50 in het dak omhooggetrokken. (en waarschijnlijk vlakgetrokken met de gevel). In 1990 is het gehele metselwerk achter de schuurdeur vernieuwd. De oude mestdeuren zijn hier verdwenen.

De betonnen stalramen geven het geheel wel een traditionele uitstraling, vanwege de vormgeving, maar zijn van jongere datum. (ca. 1950-1960). Ook is er een verschillende profilering gebruikt. De een meer rond, de ander wat hoekiger.

-Achtergevel:

Zoals op fig. 3 en 20 te zien is, heeft de achtergevel geen historische elementen. Deze is gebouwd in 1990 op een nieuwe mestkelder. Ook is geen historische Staphorster achtergevel, maar de gevelindeling komt voort uit de vernieuwing van de stal met een langsdeel/ voerpad.

Fig. 53; detail foto achtergevel.

-Westgevel:

De huidige westgevel is opgebouwd in verschillende fasen. Deze kent een verloop in de tijd van voor naar achter. Wel is het voorste deel lastig exact te dateren. Is het de originele muur waarin later andere kozijnen zijn gezet. Of is deze uit oude stenen later opgebouwd. De rollaag boven het kelderraam doet dat vermoeden.

De oudere stukken zijn opgebouwd uit gebikte stenen. Het oudste deel is het stuk vanaf de voorgevel. De kozijnen in het voorste stuk zijn later geplaatst (keuken en opkamer/douche; model jaren '20/'30; betondorpel kelderraam) die waarschijnlijk eind jaren '50 begin '60 met de verbouw van de keuken geplaatst zijn. Op het metselwerk zijn nog verfsporen van het melkrek te zien.

Bij de zieldeur van de pompstraat en rond het dubbele raam van de pompstraat, is een jonger stuk metselwerk. Deze is een kop (110mm) naar buiten geplaatst. De ramen achter de zieldeur lijken redelijk historisch. Gezien het feit dat er rondom de zieldeur heel verschillende materialen gebruikt zijn (beton raam links, opgehoogde zieldeur, meer historisch raam rechts) betekent dat er steeds wijzigingen zijn geweest of dat dit stuk gevel er later is tussengemaakt samengesteld uit verschillende onderdelen. De zieldeur zelf is opgehoogd en voorzien van een plat dakje richting de pensionariswoning. In het kozijn is nog een verticale naad te zien. De rollaag onder het kozijn is verdwenen en vervangen door een betondorpel. Het raam ervoor is een betonnen stalraam. Het metselwerk is erg ruw en niet of slecht gevoegd.

Fig. 54; eerste deel westgevel, gebikte stenen en nog verf van melkrek.

Fig. 55; tweede stuk westgevel rond zieldeur.

Fig. 56; 'derde' stuk metselwerk

Dit is ook een jonger stuk metselwerk (jaren '50-60). Betonnen stalramen. Halfsteens metselwerk. De deuren zelf zijn vervangen door metalen deuren. Alleen het dubbele raam bij de pomstraat heeft historische waarde.

Fig. 57; Eerste stuk achter mestdeuren. Jonger dan '55. Maar voor waarschijnlijk voor 1990.

Fig. 57; laatste stuk gevelmetselwerk:
Dit is het jongste stuk mw. (1990). Dak is deels afgedekt met een stalen dakplaat. Ook hier weinig historische elementen.

Hoofdstuk 5 Waardebepaling

5.1 Waarderingscriteria

De rijksdienst voor het cultureel erfgoed heeft een standaard ontwikkeld voor het waarderen van bouwkunst. Daarmee kunnen de monumentale waarden van een gebouw helder en eenduidig vastgesteld worden. De waardering speelt een leidende rol bij het aanwijzen van een gebouw als monument én bij het wijzigen of afvoeren van het beschermde gebouw. Aan de hand van deze standaard is de boerderij gewaardeerd.

I Cultuurhistorische waarde:

- 1. Een belangrijke waarde van het object is dat het zich vanaf 1908 t/m ca. eind jaren '90 met de agrarische en woonontwikkelingen over die periode mee heeft ontwikkeld en daaraan is aangepast. Dit brengt tegelijkertijd met zich mee, dat er behoorlijk is ingeboet aan historische waarde.
- 2. Er is naast de hoofdvorm en de combinatie van pensionariswoning- boerderij (zie onder ensemble) geen belangrijke ruimtelijk historische waarde.
- 3. De technische en typologische functie van de boerderij blijkt nog uit de hoofdvorm van het gebouw met (meerdere) scheidingen tussen een woondeel aan de voorzijde en een agrarisch bedrijfsdeel aan de achterzijde. De historische ordening van de verschillende ruimten is in het voorhuis nog enigszins herkenbaar, maar die van het bedrijfsdeel is grotendeels verdwenen. Wat hier nog herkenbaar is, is de driedeling en de zolder over de gebinten. De dwarsdelen zijn nog enigszins herkenbaar uit de indeling van de zijgevels. Bij de entreepui is de plek van de vroegere baanderdeur te herkennen, maar qua uitstraling/ vlakverdeling komt de pui er niet mee overeen. Doordat er veel ingrepen hebben plaatsgevonden is de oorspronkelijke gevelindeling vervaagd.
- 4/5 Het object heeft verder geen innovatieve waarde. Bijzondere herinneringswaarde niet breder dan persoonlijk binnen familieverband.

II Architectuur- en kunsthistorische waarden:

- 1./2./3. In architectonisch/ esthetisch opzicht bleef alleen de hoofdvorm van het oorspronkelijke hallehuis grotendeels herkenbaar. Door latere veranderingen van de gevelindeling bleef van de oorspronkelijke gevelindeling een beperkt deel bewaard. Aan de hand van historische foto's en bouwsporen is te herleiden hoe de gevels er oorspronkelijk uit hebben gezien. (fig. 11). Van een bijzonder belang voor de architectuur van het Staphorster type is geen sprake.
- 4./5. Van de oorspronkelijke indeling en de afwerking van het interieur zijn nog slechts enkele elementen aanwezig: de woonkamer m.n. de oostelijke tussenwand, de afwerking van de westelijke tussenwand en de overgebleven delen van de middenmuur en van de kelder. Daarmee is de architectuurhistorische waarde van zowel het exterieur als het interieur relatief beperkt. Het enige wat bijzondere waarde heeft is de afwerking van de woon- of stijlkamer, m.n. van de oostelijke tussenwand. Deze is nog in authentieke staat met verschillende tegeltableaus en Friese sterren.

III Situationele en ensemble waarden:

- 1. De oorspronkelijke situering geldt vooral voor de boerderij. De bijgebouwen zijn vaak vernieuwd of verbouwd. Ook de pensionariswoning, gebouwd ter vervanging van het stookhuis

in 1955. Al is deze onderdeel van de ontwikkeling. Eerst heeft hier een zgn. stook- of bakhuis gestaan, wat weer typerend was voor de 19^e eeuw/ begin 20^e eeuw. Verder is de ensemble waarde van de situatie vrij beperkt. De bijgebouwen zijn een mix van zeer verschillende types, waarbij waarschijnlijk vooral de bedrijfsvoering van belang is geweest en zijn in de loop der jaren ook regelmatig van gedaante gewisseld. De vroegere hooiberg die van 1955 tot in de jaren '80 hier heeft gestaan is verdwenen.

- 2./3. De stedenbouwkundige waarde ligt in het onderdeel zijn van het historische lint van de Streek en het gebouwd zijn in lijn van de opstreckende verkaveling. Dit is geborgd in het beschermd dorpsgezicht en het object is daarin niet van bijzondere aard, maar meer algemeen.

IV Gaafheid en herkenbaarheid/ Bouwhistorische waarden:

- 1. /3. De boerderij dateert van 1908. De boerderij heeft een voorgevel waaraan in de loop van de tijd diverse aanpassingen zijn verricht, waardoor de gevel aan karakter en authenticiteit heeft ingeboet. De gevelindeling en raamopeningen zijn aangepast aan de functionele behoefte voor het gebruik. Wel is het gebruik als boerderij herkenbaar.
- 2. Bij instandhouding van de nog aanwezige historische bouwdelen zien we hetzelfde. Wijziging of verwijdering t.b.v. de functionele ontwikkeling. Daarbinnen is wat goed was bewaard gebleven. Hierdoor zijn verschillende bouwelementen bewaard gebleven. Het gebintstel is bewaard gebleven, maar wel met diverse aanpassingen. De gebinten zijn op verschillende plekken aangepast en aangetast. Meerdere gebinten staan niet meer op de oorspronkelijke plek of de gebintstijlen zijn verwijderd. Onderdelen verplaatst of vervangen.
- 4. Latere vernieuwingen van de agrarische bedrijfsvoering en de verbetering van het wooncomfort zijn veel aanwezig. De historische gelaagdheid van het gebouw is op meerdere plekken van het object zichtbaar, maar ook op veel plekken niet afleesbaar, doordat fasen door elkaar lopen (bv. oostgevel).
- 5./6. Het ensemble van de gebouwen is niet oorspronkelijk en als zodanig herkenbaar. De pensionariswoning is wel onderdeel van de ontwikkeling (stookruimte). Als zodanig heeft het waarde.

V Zeldzaamheid:

- 1./2. Het enige onderdeel wat zeldzaam is, is de oostelijke tussenwand, door de authenticiteit, de vlakverdeling en de unieke tegel(tableau)s.

5.2 Waarde per onderdeel

Per onderdeel zal onderstaand de mate van waardering aangegeven worden.

Hoge waarde: (zowel qua plek, materialisering en structuur van waarde):

- Sobere hoofdvorm boerderij met gesloten dakvlak in riet uitgevoerd.
- Metselwerk van de voorgevel.
- Situering van schoorsteen op voorhuis, materialisering niet.
- De gebintconstructie voorzover intact; balklagen niet, die liggen in andere richting of zijn vernieuwd. (intact geldt mn. de merken 1, 4, 5 en 6 icm. de gebintplaten en een aantal schoren)
- Daksporen.
- Woonkamer als stijkkamer met tegelafwerking en mn. de oostelijke tussenwand en plaats schouw.

Positieve waarde (qua materialisering en structuur van waarde):

- Gevelindeling voorgevel m.u.v. raam ipv. deur
- Kastenplint woonkamer
- Westelijke tussenwand en tussenwanden keuken, kelder, opkamer en douche.
- Enkele delen zijgevels
- De verschoven gebinten
- Plaats van de pompstraat
- Brandmuur voor stal
- Aanwezigheid kelder/ opkamer (verplaatst)

Indifferente monumentwaarde:

- Grote delen zijgevels uit jaren '90 met moderne baksteen, betonramen, inclusief de positie van deze gevelopeningen.
- Achtergevel met moderne baksteen inclusief de positie van de gevelopeningen
- Tussenwanden hal, wc en pompstraat
- Entrepui t.p.v. oorspronkelijke baanderdeur
- gang tussen keuken en hal/deel
- wc en put in pompstraat
- de verstoorde gebintconstructies en de stalen liggers daarvan.
- de indeling en wanden op de verdieping van het voorhuis
- Alle afwerkingen van wanden op de verdieping, in de hal, tussengang, de tegels in de keuken, tussengang, pompstraat etc.
- Alle vloerafwerkingen (zowel voorhuis als stal)

Storende waarden:

- de metalen schuifdeuren in de achtergevel
- de metalen deurvullingen in de zijgevel
- de staalconstructie in het achterhuis. (tenzij bekleed met hout)
- het platte dak aan de westgevel
- stalen kolommen in de gebintconstructies.

5.3 Totaal waardering

Deze boerderij is vooral een voorbeeld van een sterk doorontwikkelde boerderij van het Staphorster type. Een belangrijke waarde is juist daarin dat te zien is dat een dergelijke boerderij continu in ontwikkeling was. Helaas is deze ontwikkeling slechts op enkele plekken *duidelijk* herkenbaar. In de zijgevels lopen de fasen door elkaar of is het verloop niet helder. De westgevel bv. kent wel een chronologisch verloop van voor naar achter, maar ook daar zitten jongere elementen. De verplaatsing en wijziging van de gebinten geven iets meer inzicht, maar zijn ook verwarrend en niet verfijnd uitgevoerd. Dit zorgt ervoor dat de waarde van de ontwikkeling beperkt is af te lezen.

Qua situering, hoofdvorm en globale indeling van het voorhuis en een deel van de gebinten is het nog herkenbaar dat het gebouwd is als Staphorster type. Maar het heeft door de vele aanpassingen en aantastingen door de jaren heen beperkte historische waarde. Het verdwijnen van de typerende voordeur, de wijziging van de vroegere baanderdeur, de verschillende wijzigingen van de stal met nieuwe stalinrichtingen en daarmee gepaard gaande aanpassingen aan het gebintenstel en gevels zijn van dien aard, dat het pand als geheel behoorlijk aan monumentale waarde heeft ingeboet.

Wat dan overblijft is de oostelijke tussenwand van de woonkamer. Deze heeft een hoge monumentale waarde. Daarnaast hebben het metselwerk van de voorgevel, de gebinten en de kapconstructie in samenhang met de hoofdvorm belangrijke monumentale waarde.

Deze waarden zullen in een verbouwing geconsolideerd worden en waarnodig hersteld. Verdere uitwerking hiervan vindt plaats in de bouwaanvraagfase in een plan van aanpak.

Hoofdstuk 6 Bronnen, literatuur en bijlagen

Diverse internetbronnen:

<https://www.agrarischergoed.nl/boerderijtypen-2;>

<https://www.historischeverenigingstaphorst.nl>

<https://www.tijdbeeld.com/home>

<https://rijksmonumenten.nl/monument/34272/gave-boerderij-van-het-staphorstse-type/staphorst>

Boeken/ rapporten:

“Het Staphorst dat verdwenen is” G.J. Westhoff

“Monumenten in Nederland, Overijssel” Waanders uitgeverij

“2019106 Bouw- en Cultuur historisch waardestellend onderzoek Gemeenteweg 286 te Staphorst”; Ekker BMA

Taxatierapport WOZ gemeente Staphorst (data verbouwingen)

Overige bronnen

Verhalen via optekening van opdrachtgever [redacted] en van oud-bewoner [redacted]

Contact met [redacted] van de gemeente Staphorst en [redacted] van het RCE.

Bijlagen

- Foto's
- Tekening mon. waarden en bouwperiodes 618-MO1 dd. 01-11-2023